

Матеріал до занять народознавчого гуртка

Керівник гуртків КЗ
«Харківська обласна станція юних туристів»
Харківської обласної ради

Коваленко М.Л.

Тема: Народна іграшка. Лялька – мотанка

Мета:

Навчальна: Застосувати набуті раніше знання у вирішенні нових пізнавальних і практичних завдань, поєднавши народні ремесла з новітніми технологіями; удосконалити навички і вміння в оволодінні новою технологією виготовлення виробів.

Виховна: Пробудити інтерес до народної творчості в умовах практичної роботи, виховувати смак і навички до дослідницької діяльності.

Тип заняття: вироблення нових умінь та навичок.

Матеріали: залишки тканини, нитки, різнокольорові стрічки.

Міжпредметні зв'язки: народознавство, образотворче мистецтво, історія України.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Мотивація навчальної діяльності: виготовляючи власними руками ляльку, ми долучаємось до багатівікової спадщини народу, вчимося самостійно створювати прекрасне, що сприяє не тільки естетичному, але й всебічному розвитку.

II. Надання необхідної інформації.

Дитяча іграшка – це дивовижний світ, в якому формується особистість маленької людини. Іграшка створюється та удосконалюється разом із удосконаленням культури народу, відображаючи його головну сутність, ступінь духовного та економічного розвитку. Народна іграшка, сповнена самобутнього національного колориту, виховує в дитини любов та повагу до рідного краю.

З давніх часів українці виготовляли іграшки, використовуючи різноманітний природний матеріал: полотно, соломку, дерево, глину, тісто, сир тощо. Такі ляльки не шкодили здоров'ю дитини й водночас формували її духовний світ.

Традиційна народна іграшка з природного матеріалу, виготовлена руками матері чи бабусі, на перший погляд, проста й примітивна, але в ній є найголовніше – вона сповнена позитивної енергії, любові, ніжності і тепла. Така забавка є посередником між старшим та молодшим поколіннями, між бабусею та онуком і втілює ідею оберега – захисту від злих сил. Виготовляючи власними руками ляльку, кожна людина, в тому числі і дитина долучається до багатівікової спадщини народу, вчиться самостійно створювати прекрасне, що сприяє не тільки естетичному, але й всебічному розвитку.

Спокон-віків іграшку виготовляли здебільшого нашвидкоруч, використовуючи той матеріал, який був у господі. Тому цей маленький витвір становив невід'ємну частину середовища, гармонійно відображаючи матеріальну та духовну культуру людини – творця, її смаки та уподобання. Щоб передати самобутній автентичний колорит, необхідно підібрати тканину, синтетичних та прозорих матеріалів краще не використовувати.

Поради : найголовнішим і водночас найскладнішим є етап створення голови – обличчя ляльки, адже ця деталь – домінуюча, і на неї завжди буде зосереджена увага. Існує декілька варіантів: голову формують із смужки тканини, скрученої в рульку, при цьому акцент обличчя може бути з різних боків: скручений у клубок пучок сіна (або іншого матеріалу) обгортають тканиною; голову формують з основної деталі тулуба.

На традиційній ляльці деталі обличчя не зображували: з давніх часів у культурах різних народів вважалося, що через очі в неї може вселитися душа дитини або іншої людини. Обличчя прикрашали символом життя – хрестом, який намотували нитками різного кольору, підбираючи їх так, щоб вони гармонували з основним колоритом вбрання ляльки.

Дуже важливо підібрати головний убір. Це можуть бути: хустка, зав'язана у різні способи, очіпок, коси, вінок зі стрічками. Прикраси голови створюють особливий характер та настрій. Українські жінки завжди надавали їм великого значення.

Працюючи над створенням ляльки, слід правильно визначити пропорції – співвідношення величин голови, тулуба, довжини рук і ніг. Назва такої

ляльки залежить від технологічних особливостей її виготовлення. Всі деталі міцно примотують ниткою, вузлики не зав'язують.

Для ляльки необхідні такі деталі. На голову – стрічка цупкої тканини та клаптик тканини квадратної форми. Тулуб – клаптики тканини різноманітної фактури та розмірів.

Послідовність роботи: формуємо голову ляльки; з'єднуємо голову з деталями тулуба; формуємо тулуб, слідкуємо за пропорціями; оздоблюємо ляльку різноманітними декоративними елементами.

1. Беремо домоткане полотно, складаємо його вдвоє, всередину кладемо скручений в кружельце паралон або матерію. Обмотуємо знизу, майструючи "голову".

2. З такої ж тканини робимо руки, змотуючи їх шнурочком докупи. Просуваємо через складене полотно, утворюючи таким чином плечі. Далі підперезуємо ляльку, щоб утворилась постать.

3. Отже, зараз ми маємо дівчину, але ще невбрану.

За традицією кожна українська дівчина мала вишити собі декілька сорочок на кожен день, крім того: п'ять на свята, на весілля, на хрестини тощо. Всього могло бути десь біля 30-ти сорочок.

Отож і наша лялька-мотанка повинна мати вишиту сорочку. Давайте уявимо процес створення вишивки. Нехай це буде звичайна буденна сорочечка, як то кажуть, – "до ходу".

4. Сорочка вишита, але ж немає спідниці. Ми вдягнемо нашу ляльку в "спідницю-горботку", яка поширена на Слобожанщині. Можемо використовувати будь-яку тканину, яка нам буде до вподоби.

5. Дівчина вже вбрана та підперезана крайкою, але чогось бракує в оформленні голови (Дівочої коси). Для цього беремо чорні нитки (можуть бути якого завгодно кольору), виміряємо та пришиваємо до голови ляльки. Заплітаємо косу нашій красуні та зав'язуємо стрічку.

6. Здавалось би , все виконано, але ж що ж то за українська дівчина без намиста!?. Отже, нанизуємо великий бісер на нитку, робимо декілька низок: червоні, зелені, чорні, білі. Якщо Ви забажаєте, то можна ще й "дукача " вигадати...

Вдягаємо намисто – і лялька-мотанка готова!

Домашнє завдання: зробити ляльку – мотанку в одязі, який був притаманний на Слобожанщині (за прикладом, див. додаток).

Додаток.

